

Knelpunt het achterblijvende gezin van de onvrijwillig elders verblijvende partner

Omschrijving knelpunt

De Nationale Ombudsman en de Sociaal Raadslieden wijzen er op dat het Awir partnerbegrip voor het kindgebonden budget leidt tot schrijnende situaties wanneer één van de partners onvrijwillig elders verblijft, maar deze partner voor de berekening van de toeslag wel tot het huishouden gerekend wordt. Door het ontbreken van de partner, krijgt het achterblijvende gezin financiële problemen.

Dit betreft bijvoorbeeld situaties waarin¹:

- de partner in detentie verblijft of
- de partner in afwachting van een verblijfsvergunning in het buitenland verblijft, maar ook
- de partner die spoorloos verdwenen is (Vetrokken Onbekend Waarheen, VOW).

De achterblijvende ouder is noodgedwongen alleen verantwoordelijk voor de zorg en kosten van het gezin, doordat de partner daar niet aan kan bijdragen. Er bestaat geen recht op de verhoging van het kindgebonden budget voor alleenstaande ouders (ALO-kop)². In het geval de ouders in deze situatie niet gehuwd zijn³ wordt deze ouder wel als alleenstaand aangemerkt en ontvangt het gezin de ALO-kop.

Voor de statushouder met een nareizende partner komt daar nog bij dat de (inkomens)gegevens van de (nareizende) huwelijkspartner niet bij Toeslagen bekend zijn. Wanneer er een toeslag wordt aangevraagd wordt de ALO-kop automatisch toegekend. Pas als het gezin herenigd wordt blijkt dit onterecht te zijn toegekend en start een terugvordering. Om schulden te voorkomen wordt de statushouder sinds 2019 geadviseerd om van die ALOkop af te zien (het zgn. ALO-vinkje). De Nationale Ombudsman geeft het signaal af dat deze "oplossing" niet waterdicht is en dat van statushouders niet verwacht kan worden dat zij weten waar zij recht op hebben. De hoge terugvordering leidt dan tot schulden voor een kwetsbare doelgroep.

Score op impact		
Mate van terugvordering ++	Begrijpelijkheid huidig beleid/acties en mentale lasten door huidig beleid	Indicatie aantal belanghebbenden

Maatregel knelpunt Het achterblijvende gezin van de onvrijwillig elders verblijvende partner

Score op terugvorderingen en doenvermogen		
Acties en mentale lasten	Begrijpelijkheid	Risico's bij burgers en terugvorderingen (consequenties)
Score op overige onderdelen		

¹ Mogelijk valt ook de situatie van de partner in de Vrouwenopvang hieronder

² De ouder die geen partner heeft, heeft aanspraak op een verhoging van het kindgebonden budget van 3242,00 euro.

³ of anderszins (bijvoorbeeld door de koop van een woning) met de elders verblijvende partner een toeslagpartnerschap vormt

Budgettair	Inkomenseffecten	Uitvoerbaarheid	Juridische aspecten
------------	------------------	-----------------	---------------------

Omschrijving maatregel (verbetering ten opzichte van huidig beleid)

De ouder met kinderen,

- waarvan de partner onvrijwillig elders verblijft en
- die dus geen deel uitmaakt van het huishouden en
- die als gevolg daarvan niet in staat is bij te dragen aan het huishoudinkomen,

wordt geacht geen partner te hebben en krijgt daarmee recht op de verhoging in het kindgebonden budget, voor ouders zonder partner.

Uitvoering

Aspect	Gevolgen
<i>Interactie burgers/bedrijven</i>	Actie nodig van burgers/bedrijven; naar verwachting goed inpasbaar en uitlegbaar.
<i>Handhaafbaarheid/fraudebestendigheid</i>	Handhaving mogelijk aan de hand van te ontsluiten/in te winnen gegevens. De maatregel is uitsluitend toepasbaar op verzoek van de burger, mogelijk met aanlevering van relevante gegevens. Bij tijdelijke situaties (detentie, verblijf buitenland) is tijdig doorgeven wijziging cruciaal voor voorkomen terugvordering.
<i>Type aanpassing systemen</i>	enkelvoudige structuur
<i>Geraakt DG</i>	Toeslagen
<i>Geraakte ketens</i>	Gegevens; IV; KI&S
<i>Beslag portfolio</i>	250 tot 1000 IV-dagen
<i>Uitvoeringskosten</i>	€ 0,5 mln tot € 3 mln
<i>Overige opmerkingen</i>	• Dit is uitsluitend een oplossing voor gehuwde partners die door omstandigheden noodgedwongen niet op dezelfde locatie zijn. Niet-gehuwde partners zijn voor kindgebondenbudget (en Alokop) geen partner. • Dit kan uitsluitend op verzoek van de toeslaggerechtigde. Mogelijk moet deze ook bewijs aanleveren (bijv. detentieverklaring). Automatische toekenning is door de bijzondere omstandigheden niet goed mogelijk. Het risico op fouten en daarmee terugvorderingen is groot. • De definitie van <i>onvrijwillig elders verblijven</i> moet zeer goed afgebakend zijn om de maatregel uitvoerbaar te maken. Deze afbakening is nu onvoldoende beschikbaar. • Om dit knelpunt goed op te lossen is goed onderzoek en afbakening van het probleem noodzakelijk. Op korte termijn (< 1 jaar) is een oplossing naar verwachting niet mogelijk.
Voor een definitief oordeel is een uitvoeringstoets nodig. Daarbij moet ook worden beoordeeld of een maatregel ook inpasbaar is in de totale opgaaf waar de Belastingdienst voor staat. Een belangrijk aspect wordt daarbij gevormd door de noodzakelijke aanpassingen in de geautomatiseerde systemen van de Belastingdienst inpasbaar zijn. Die moeten inpasbaar zijn in het totaal van aanpassingen dat de Belastingdienst moet verrichten (in stand houden van de systemen, vernieuwing en modernisering, andere voorstellen voor wet- en regelgeving).	

Vraag aan de uitvoering: zijn dit situaties die Toeslagen kan zien, waardoor het automatisch kan worden toegekend?

Detentie is zichtbaar (Kot/Huur), de status van een toeslaggerechtigde en VOW eveneens? Dit vormt een "hefboom" met het doenvermogen.

Burgerperspectief en doenvermogen

Voordelen	Nadelen
In het geval van de statushouder vermindert het de regeldruk (afzien van ALOkop) en verbetert de	Als de ouder zelf een beroep op deze uitzondering moet doen dan vergt het iets van zijn doenvermogen

begrijpelijkheid.	(zie uitvoering)
Tergvorderingen: Verminderen (zie statushouders)	Doenvermogen (risico) Op het moment dat de partner weer aanwezig is (na detentie, gezinshereniging) kan er alsnog een terugvordering/toeslagschuld ontstaan. Het dient de klant helder te zijn dat hij dit direct meldt.

Juridische aspecten

Na artikel 2 lid 6⁴ een nieuwe artikel:

....

De verhoging wordt ook toegekend aan de ouder waarvan de partner a) noodgedwongen niet op hetzelfde adres woont en b) redelijkerwijs niet kan bijdragen.

Dit is overmacht.

Uitgebreid toelichten en situaties concreet benoemen. Denk ook aan: verblijf in een verslavingskliniek. En valt WLZ indicatie hier dan ook niet automatisch onder?

Het betreft niet de situatie waarin er een keuze is (vgl arbeidsmigrant) in verband met potentiële doorwerking naar andere situaties.

- Om de uitzondering te benadrukken: "op verzoek" toevoegen?

Optioneel: inkomenseffecten

Gezinnen met een minimuminkomen, waarvan de partner niet op hetzelfde adres woont, gaan er tot 3200 euro op vooruit

Overig

Het toekennen van ALO-kop in deze situaties vergt een politieke afweging.

Deze (tijdelijk) alleenwonende ouder is in een met alleenstaande ouders vergelijkbaar kwetsbare positie doordat deze de zorg en de verantwoordelijkheid voor de kosten van het huishouden niet met zijn huwelijkspartner kan delen. Voor de andere toeslagen is in de meeste van deze gevallen reeds een specifieke uitzondering gemaakt⁵.

Ouders die niet op hetzelfde adres wonen, omdat één van beide huwelijkspartners voor werk in het buitenland verblijft, krijgen hiermee geen recht op de tegemoetkoming voor ouders zonder partner. Dit betreft situaties waarin de partner weliswaar elders verblijft maar waarin verwacht mag worden dat hij bijdraagt aan het huishoudinkomen. Uiteraard is er dan recht op kindgebonden budget.

Budgettaire gevolgen in mln. euro's (+ = saldoerslechterend) <Verdana 9 Bold>

	2021	2022	2023	2024	2025	Struc.

Aantallen?

Detentie- zie KOT (ca 400 pj?)

Voor de groep statushouders is voor 2019 een bedrag van 20 mln ALOkop per jaar berekend (dit is uit- en instroom, na hereniging vervalt de ALOkop)

⁴ De ouder die geen partner heeft, heeft aanspraak op een verhoging van het kindgebonden budget van 3242,00 euro.

⁵ Voor de KOT is recent voor de partner in detentie een uitzondering op de arbeidseis opgenomen

Overige gevallen: VOW, vrouwenopvang, verslavingskliniek?